

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2

SELF-DIRECTED ENHANCING STRATEGY LEARNING FOR STUDENT SUNDER THE OFFICE OF PRACHINBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

สุรศักดิ์ แจ่มเจริญ,¹ อัญชลี ไสยวรรณ,² เสวียน เจนเข้³ และ ณรงค์ศักดิ์ บุญมาลิก⁴
Surasak Jamcharoen,¹ Ancharee Saiyawan,² Sawien Jenkwao³ and Narongsak Boonyamalik⁴

นักศึกษาลำดับชั้นปริญญาโท สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ มหวิทยาลัยราชภัฏพระนคร¹
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหวิทยาลัยราชภัฏพระนคร²
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหวิทยาลัยราชภัฏพระนคร³
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ⁴
jsk2506@hotmail.com¹

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบยุทธศาสตร์
การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน
ปัญหา และสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลวิจัย 2) การสร้างร่างยุทธศาสตร์โดยใช้
แบบสอบถามผู้ให้ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย 3) การตรวจสอบยุทธศาสตร์โดยใช้วิธีการสนทนา
กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 38 คน การนำยุทธศาสตร์ไปทดลองใช้ในโรงเรียน และการประเมิน
ยุทธศาสตร์โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ 4) การนำเสนอยุทธศาสตร์ต่อคณะกรรมการ
หลักสูตรและสาธารณชน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความ
เบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วย
การวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ
1) การเสริมสร้างครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่องการ
เรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และแหล่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการ

เรียนรู้ด้วยตนเองให้นักเรียน และ 3) การเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้
ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีวินัยในการเรียนรู้

2. ผลการตรวจสอบยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 ตรวจสอบ โดยการสนทนากลุ่มกับ
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบยุทธศาสตร์ การทดลองใช้จริงในโรงเรียน และการประเมินยุทธศาสตร์โดยการ
สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบยุทธศาสตร์มีความเห็นว่ายุทธศาสตร์มีความเหมาะสม
มากที่สุดสำหรับการนำไปปฏิบัติในโรงเรียนโรงเรียนสามารถนำยุทธศาสตร์ไปกำหนดเป็น
ยุทธศาสตร์เฉพาะของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และ
การประเมินยุทธศาสตร์โดยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ายุทธศาสตร์
ดังกล่าวมีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้มีความสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติ
จริงในระดับโรงเรียน

คำสำคัญ

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop and examine a strategy of enhancing self-directed learning for students under the Office of Prachinburi Primary Educational Service Area 2. The research methodologies were :1) current conditions, problems and synthesis on theories, concepts and research documents 2) strategy development by using Delphi technique 3) strategy examination by using focus group discussion with 38 experts, and implementation in a school and strategy assessment by using connoisseurship and 4) strategy the presentation to the curriculum board and the public. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, median, and interquartile ranges Content analysis for qualitative data.

The results of the study revealed that:

1. There were 3 strategic issues on enhancing self-directed learning for students under the Office of Prachinburi Primary Educational Service Area 2 which were 1) knowledge and skill enhancement in self-directed learning

instruction for teachers and personnel 2) learning resources acquisition and development, wisdom and supported sources which facilitated students' self-directed learning and 3) enhancement students in three aspects - motivational enhancement for students, eagerness to learn as well as their learning discipleship.

2. The results on strategy examination of enhancing self-directed learning for students under the Office of Prachinburi Primary Educational Service Area 2 by using focus group discussion with strategy specialists, real and connoisseurship were found most appropriate for the implementation in school. The school was capable to apply and utilize the strategy connoisseurship revealed that they were very appropriate, feasible, congruent and utilizable to implement in the school level.

Keyword

Strategy Enhancing Self-directed Learning, Basic Education
Standard

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่เรียนทุกช่วงอายุโดยหวังว่านักเรียนจะเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณค่าของชาติในอนาคตด้วยกระบวนการศึกษาเรียนรู้ทั้งจากการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระบวนการดังกล่าวจะช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งโรงเรียนยังมีการกิจหลักในการส่งเสริม และสนับสนุนนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีความสามารถในการแข่งขันทัดเทียมมาตรฐานสากล สามารถใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1) ดังนั้น การพัฒนานักเรียนทุกคนและทุกช่วงอายุให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้สามารถเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืนในฐานะพลเมืองที่มีคุณค่าและมีคุณภาพของชาติในอนาคตจึงควรมีการจัดกระบวนการศึกษาเรียนรู้ที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการรองรับนักเรียนทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาทุกด้านและสมดุล

อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนาคนไทยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมมีวินัยในการเรียนรู้ และมีค่านิยมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับการผลิตและพัฒนาคนตามความต้องการของประเทศ

สภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาส่วนใหญ่ที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนได้เรียนรู้แต่เพียงจากหนังสือในสถานศึกษา ถูกล้อมกรอบด้วยการสอนในห้องเรียน ทำให้นักเรียนขาดคุณลักษณะของการเป็นคนช่างคิดช่างสงสัย ไม่ชอบหาคำตอบและขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองส่งผลให้นักเรียนประสบปัญหาในเรื่องการวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้การวางแผนการจัดการเรียนรู้ และปัญหาเรื่องการแสวงหาแหล่งวิทยาการรวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน (ศิริเดช ปะมะโช, 2548, หน้า 1-2) สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง พ.ศ. 2549-2553 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่ได้ประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 20,534 แห่ง พบว่า มาตรฐานด้านนักเรียนโดยเฉพาะมาตรฐานที่ 6 ที่เป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นบุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึง การแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยรักการอ่าน ความสนใจในการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ รอบตัว มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน สนุกกับการเรียนรู้ และใส่ใจพัฒนาตนเองอยู่เสมอมีสถานศึกษาที่ได้ผลประเมินต่ำกว่าระดับดีถึงร้อยละ 23.95 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, หน้า 1-9) ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาจึงควรตระหนักถึงเหตุผลและสภาพปัญหาของนักเรียนดังข้างต้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนที่ถูกต้องจึงไม่ควรเน้นแต่เนื้อหาสาระเท่านั้นแต่ต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงปัญหาและค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีระบบใช้วิธีการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบตลอดจนมีการใช้สื่อการเรียนรู้หลายชนิดเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) 2547, หน้า 12) มาตรา 22 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะและผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนนักเรียนใน

การแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงสุด สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2555 ในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตร และการส่งเสริมความสามารถด้านเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้และการขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนทุกระดับให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ (รังสรรค์ มณีเล็ก, 2555, หน้า 1) ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้วิธีการหาความรู้ด้วยตนเองต้องเฝ้าหาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนภายใต้สังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ต้องแสวงหาความรู้ และสร้างสรรค์องค์ความรู้ เพื่อให้มีความรู้ก้าวหน้า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ทัดเทียมกับพลเมืองโลกด้วยการได้รับความรู้ที่ถูกต้อง และเข้าถึงแก่นสาระขององค์ความรู้ นั้น ๆ จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการคิด คิดเป็น สามารถนำความรู้ที่ตนเองได้รับไปใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดีและสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554, หน้า 6, 18-19) รอบที่ 3 (พ.ศ. 2554-2559) ตัวบ่งชี้พื้นฐานที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ได้แก่ ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากการอ่าน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้และผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษา

จากเหตุผลและความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง สภาพปัญหาจากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนระดับชาติ และปัญหาที่ส่งผลให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองข้างต้นนับเป็นความจำเป็นเร่งด่วนต่อการเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งต้องได้รับการเสริมสร้าง พัฒนา ดูแลและเอาใจใส่ให้นักเรียนเกิดมีคุณลักษณะของการเป็นบุคคลที่รักการเรียนรู้ สามารถปรับตัวได้ทันกับความเจริญก้าวหน้าขององค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมั่นคง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้สอดคล้องกับหลักการแนวคิด และจุดเน้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

อีกทั้งผลจากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานทุกระดับที่รับผิดชอบหรือดูแลการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2
2. เพื่อตรวจสอบยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และสถานศึกษาสังกัดอื่น จะได้นำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ดังกล่าว ไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องสู่การดำเนินการที่เป็นรูปธรรม และสามารถปฏิบัติได้จริงในระดับโรงเรียน
2. เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ได้มีแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่นักเรียน
3. เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยและผู้สนใจอื่น ๆ สำหรับทำการศึกษาวิจัยขยายผลเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนักเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหาประกอบด้วยแนวคิดเรื่องยุทธศาสตร์ การวางแผนยุทธศาสตร์ กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง แนวคิดของพัฒนาการด้านการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับนักเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แนวคิดเรื่องรูปแบบ การจัดการเรียนรู้แนวคิดเรื่องทฤษฎีการเรียนรู้และองค์ประกอบที่สำคัญทางจิตวิทยา แนวคิดเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้แนวคิดเรื่อง การวิจัยอนาคตด้วยเทคนิคเดลฟาย และแนวคิดเรื่องการสอนทากลุ่ม สังเคราะห์แนวคิด

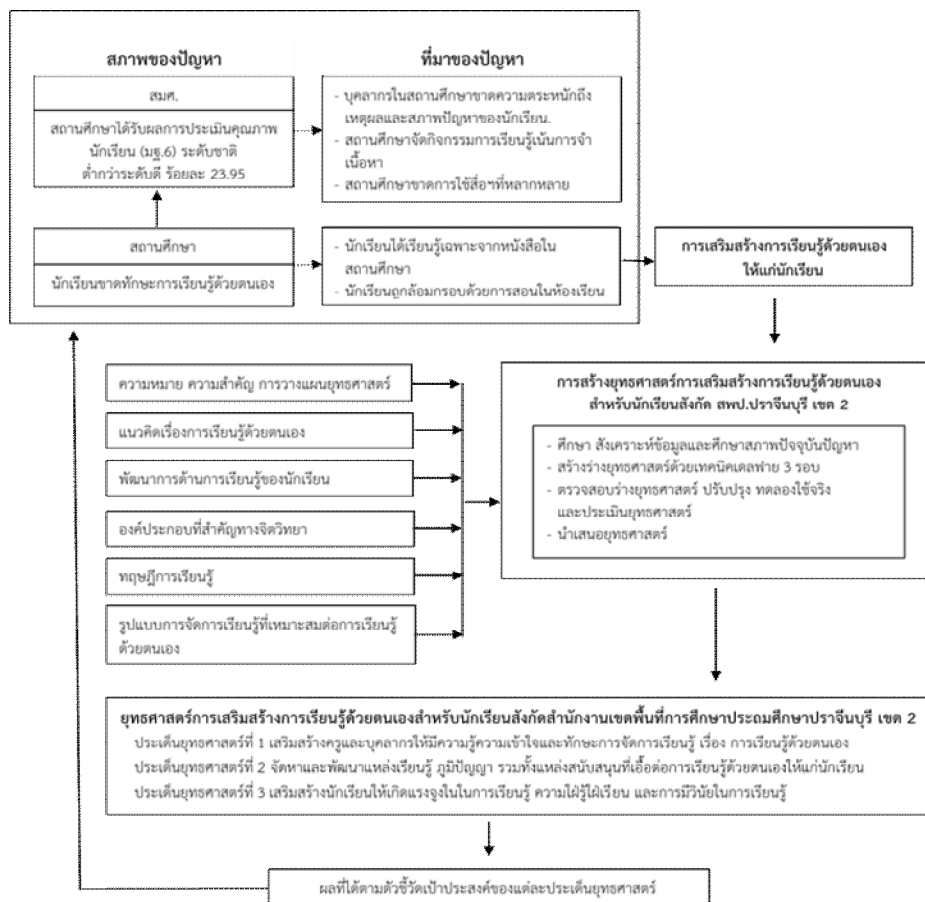
ดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิดเนื้อหาประกอบด้วย การเสริมสร้างครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และแหล่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้แก่นักเรียน และการเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และวินัยในการเรียนรู้

2. แหล่งข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสร้างร่างยุทธศาสตร์ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบยุทธศาสตร์ 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ และ 4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการประเมินยุทธศาสตร์

3. ด้านการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเพื่อนำมาสร้างยุทธศาสตร์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 3 รอบ 2) เอกสารประกอบการตรวจสอบยุทธศาสตร์ 3) เอกสารประกอบการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ในโรงเรียนและใช้พิจารณาประกอบการประเมินยุทธศาสตร์ และ 4) แบบประเมินยุทธศาสตร์

4. ด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์โดยใช้การสนทนากลุ่มกับกลุ่มบริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มศึกษานิเทศก์ กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 2) ทดลองใช้ยุทธศาสตร์โดยนำยุทธศาสตร์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองกับโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 และ 3) ประเมินยุทธศาสตร์โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดแนวความคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดแนวความคิดของโครงการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ทางเลือกหรือวิธีการเฉพาะที่กำหนดร่วมกันของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ 3 ด้าน คือ

2. การเสริมสร้างครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดการเรียนรู้เรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง แนวทางการพัฒนาและเตรียมบุคลากร

ประกอบด้วย การสัมมนา เชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้

3. การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และแหล่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้มีความพร้อมต่อการจัดการจัดการเรียนรู้การพัฒนาห้องคอมพิวเตอร์ การบริการอินเทอร์เน็ตและการให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สายการประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาทั้งในและนอกโรงเรียนและการสนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่ นักเรียน

4. การเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และเกิดวินัยในการเรียนรู้ หมายถึง การเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองโดยครูและบุคลากรใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอผลการเรียนรู้ในรูปแบบของการจัดนิทรรศการหรือเวทีวิชาการ จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน

5. การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการเรียนรู้เฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเริ่มจากการวิเคราะห์ การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนปฏิบัติ การตัดสินใจเลือกวิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการและความถนัดของตนเองทั้งในด้านเนื้อหาสาระและวิธีการเรียนรู้ลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ สามารถประเมินความพอเพียงของผลการเรียนรู้ของตนเองและมีการวัดผลและประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้นั้น ๆ ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้ นักเรียนอาจจะปรึกษาผู้อื่นเพื่อขอความช่วยเหลือคำชี้แนะ คำแนะนำ หรือขอรับการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ และสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้คุณลักษณะสำคัญของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง มีอยู่ 3 ประการคือ การมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีวินัยในการเรียนรู้

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาที่เกิดขึ้นจากการจัดแบ่งเขตพื้นที่เพื่อการดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอกบินทร์บุรีและอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ขยายโอกาสทางการศึกษา)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 นำมาสร้างและพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 3 รอบ ดำเนินการตรวจสอบยุทธศาสตร์โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และทดลองใช้ยุทธศาสตร์ที่ได้ตรวจสอบแล้วกับโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 จากนั้นประเมินยุทธศาสตร์โดยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship siminar)

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมจากการศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ สรุป และสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลโดยกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับความต้องการในการเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 18 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ดังนี้รอบที่หนึ่งใช้แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็นอย่างอิสระเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย รอบที่สองใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบประเมินค่า 5 ระดับและส่งให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในแต่ละประเด็นของยุทธศาสตร์ รอบที่สามเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบประเมินค่า 5 ระดับและส่งให้ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็นของยุทธศาสตร์จากการที่ได้ตอบคำถามมาแล้วในรอบที่สองว่าสอดคล้องหรือแตกต่างไปจากรอบที่สองอย่างไร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปหาแนวโน้มที่เป็นฉันทามติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และจัดทำร่างยุทธศาสตร์

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์โดยตรวจสอบกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบยุทธศาสตร์ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 โดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 38 คน จากนั้นนำยุทธศาสตร์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 และประเมินยุทธศาสตร์ดังกล่าวโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน พิจารณาตามมาตรฐานความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องจากนั้นรวบรวมสรุปแปลความหมายของข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 นำเสนอยุทธศาสตร์ฯ โดยนำผลจากการพัฒนายุทธศาสตร์ฯ ในขั้นตอนที่ 3 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอเป็นยุทธศาสตร์ฯ ฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการแปลความหมายของข้อมูล สรุปและอภิปรายผลโดยนำเสนอแนวโน้มที่เป็นฉันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ตั้งแต่ 1.50 ลงมาโดยใช้คะแนนเฉลี่ยของจุดตัด (ผกาดี สุพรรณจิตวนา, 2545, หน้า 61) ได้ข้อสรุปแบบสอบถามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 และวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการตรวจสอบยุทธศาสตร์ฯ การทดลองใช้ยุทธศาสตร์ฯ ในโรงเรียนขนาดกลาง และการประเมินยุทธศาสตร์ฯ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ด้านความสอดคล้อง และด้านความเป็นประโยชน์ เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินในการผ่านคือคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป (อิริตน์ สิงห์ตระหง่าน, 2551, หน้า 113-114) นำเสนอการสรุปและรายงานผลด้วยตาราง แผนภาพ และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1) เสริมสร้างครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) จัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และแหล่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองให้นักเรียนและ 3) เสริมสร้างนักเรียนให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และการมีวินัยในการเรียนรู้

2. การตรวจสอบยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 โดยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบยุทธศาสตร์ผลปรากฏว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดสำหรับการนำไปปฏิบัติจริงระดับโรงเรียน

3. การทดลองใช้ยุทธศาสตร์ฯ กับโรงเรียนบ้านตรอกปลาไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี เขต 2 พบว่า โรงเรียนบ้านตรอกปลาไหลสามารถนำยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 ไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เฉพาะของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และมีองค์ประกอบของยุทธศาสตร์ดังนี้คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ โครงการ/กิจกรรม และการติดตามประเมินผล

4. การประเมินยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 โดยใช้วิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสม (Propriety Standard) มีความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มีความสอดคล้อง (Congruity Standard) และเป็นประโยชน์ (Utility Standard) สำหรับนำไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชินบุรี เขต 2 ได้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 ด้านดังนี้

1.1 การเสริมสร้างครูให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะการจัดการเรียนรู้เรื่องการเรียนรู้ด้วยตนเองได้แก่ การจัดประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการศึกษาดูงานจากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีความมั่นใจในการเสริมสร้างนักเรียน สอดคล้องกับหลักของทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม เรื่องการจัดการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์และการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยครูควรเน้นการให้ความสำคัญแก่นักเรียนด้วยการจัดกิจกรรมและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้โดยการค้นพบ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้ลงมือกระทำเองตามหลักที่ว่า เรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ การหาวิธีพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนโดยตระหนักว่านักเรียนแต่ละวัยมีกระบวนการคิดที่แตกต่างกัน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มจากประสบการณ์ที่นักเรียนได้เรียนมาแล้ว ค้นเคย ไกลตัว และเป็นรูปธรรมไปยังประสบการณ์ที่นักเรียนยังไม่ได้เรียน เป็นสิ่งใหม่ ไกลตัว และเป็นนามธรรมในแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ (กาญจนา คุณารักษ์, 2543, หน้า 191-225 และ Dembo, 1994, pp. 86-141) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม เรื่อง การจัดการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้และการประเมินผล การเรียนรู้ด้วยตัวนักเรียนเองโดยครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจลักษณะและความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถความสนใจรูปแบบการเรียนรู้และต้องช่วยนักเรียนแต่ละคนให้ได้ค้นพบตนเองคอยช่วยเหลือให้นักเรียนแต่ละคนได้มีโอกาสได้รับ

หรือประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ของตนตามศักยภาพของแต่ละคนให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเนื้อหาสาระตามที่นักเรียนสนใจต้องการและมีประโยชน์ต่อนักเรียนให้นักเรียนได้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง และจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความรักความอบอุ่น (กาญจนา คุณารักษ์, 2543, หน้า 234 - 247 และ Dembo, 1994, pp. 200-230) และทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียน (Henderson, 1996, pp. 6 - 7; ทิศนา แคมณี, 2542, หน้า 10-12 และสุรางค์ โค้วตระกูล, 2544, หน้า 211) ที่มีแนวคิดหลักที่สำคัญ คือ ความรู้เป็นสิ่งที่นักเรียนสร้างขึ้นจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งจะทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์ใหม่จะเชื่อมโยงเข้ากับความรู้เดิมเกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้น

1.2 การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและแหล่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนได้แก่ การพัฒนาห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต การประยุกต์ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา และการสนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการแสวงหาแหล่งวิทยาการของโนลส์ (Knowles, 1975, หน้า 40-47) และณัชชัญ หมื่นสา (2548, หน้า 52) และสอดคล้องกับแนวคิดของชลดา ศิริวงศ์ (2551, หน้า 29) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554, หน้า 1) เรื่องทักษะการเข้าถึงบุคคล แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด สื่อต่าง ๆ รอบตัว และแหล่งวิทยาการหรือแหล่งทรัพยากรที่เหมาะสม

1.3 การเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนในเรื่องการจัดกิจกรรมเสริมทางวิชาการ (Glaser & Brunstein, 2007, pp. 297-310; ลาวัณย์ ทองมนต์, 2550 และอภิรัตน์ สิงห์ตระหง่าน, 2551, หน้า 168-169) และสอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ การเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (O'Neil and Drilling, 1994, pp. 31-47 และอารี พันธุ์ณี, 2546, หน้า 269) ความใฝ่รู้ใฝ่เรียน (Brubacher & Others, 1994, pp. 39-42; บุญจิต มณีโชติ, 2540, หน้า 129 และสุรางค์ โค้วตระกูล, 2541, หน้า 293 - 329) และการมีวินัยในการเรียนรู้ (ก้องเกียรติ ขำแจ้ง, 2550, หน้า 7 และโกศลแย้ม กาญจนวัฒน์, 2552) ได้แก่ การจัดนิทรรศการและการจัดเวทีวิชาการ และการทัศนศึกษานอกสถานที่เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน

2. การตรวจสอบและประเมินยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 นำเสนอการอภิปรายผลใน 3 ลักษณะ คือ ผลการตรวจสอบกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ในโรงเรียน และผลการประเมินยุทธศาสตร์ ดังนี้

2.1 ผลการตรวจสอบกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์

2.1.1 กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์และการติดตามประเมินผล เนื่องจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าขั้นตอนการวางแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ขั้นตอนมีความเหมาะสมมากที่สุด และหากต้องการให้มีการดำเนินการประสบความสำเร็จสูงสุด โรงเรียนควรดำเนินการเพิ่มเติมดังนี้

2.1.1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ โรงเรียนควรเน้นการสร้างแรงจูงใจและอบรมบ่มนิสัยให้นักเรียนมีความคิดด้านบวกตลอดเวลา นอกจากนี้โรงเรียนควรออกหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนและมีมาตรฐานสำหรับประเมินการดำเนินการตามประเด็นยุทธศาสตร์นี้รวมทั้งควรคำนึงถึงงบประมาณและการระดมทรัพยากรประกอบด้วย และควรใช้ทุกรายการข้างต้นกำหนดเป็นเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์โดยใช้นักเรียนเป็นตัวตั้งและให้มีความชัดเจน ความเห็นและข้อเสนอแนะข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนา พัฒนพงษ์ (2546, หน้า 30-32) ในเรื่อง การกำหนดจุดมุ่งหมาย เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ หลักหรือวัตถุประสงค์เฉพาะเชิงยุทธศาสตร์

2.1.1.2 การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ โรงเรียนควรเน้นการสร้างเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในตัวเองก่อนทั้งครูผู้สอนและนักเรียน ทั้งนี้คำว่า “ยุทธศาสตร์” อาจจะยังมีความหมายไม่สมบูรณ์ในตัวเองเนื่องจากคนทั่วไปยังไม่เข้าใจความหมายของคำนี้ตรงกันจึงอาจใช้คำว่า “วิธิดำเนินงาน” แทน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรกำหนดกลยุทธ์ให้ชุมชนใช้พลังในการขับเคลื่อนตามบริบทของตนเองโดยคำนึงถึงความสำคัญของนักเรียนเป็นหลักและต้องปฏิบัติได้จริงความเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของธงชัย สันติวงษ์ (2532, หน้า 61) วัฒนา พัฒนพงษ์ (2546, หน้า 30-32) ในเรื่องของการกำหนดนโยบายต่าง ๆ สำหรับงานแต่ละด้านเพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การกำหนดความสามารถหลัก และการกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนา

2.1.1.3 การติดตามประเมินผล โรงเรียนควรมีการรายงานผลและเผยแพร่แก่สาธารณชนเพราะจะช่วยให้มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนของโรงเรียนมีความเที่ยงตรงตลอดไป อีกทั้งหัวใจของพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นต้องเน้นการดำเนินการในรูปแบบของวงจร PDCA หรือ CIPP ดังนั้นโรงเรียนควรคำนึงถึงแนวทางหรือแนวคิดที่สร้างสรรค์ จุดเด่นของแต่ละพื้นที่เป็นสำคัญ ความเห็นและข้อเสนอแนะสู่ความสำเร็จข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนา พัฒนพงษ์ (2546, หน้า 30-32) เรื่อง การกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จแบบสมดุล การกำหนดกลุ่มผลสัมฤทธิ์หลัก

และการประเมินค่านิยมเพื่อพิจารณาค่านิยม แรงจูงใจ แนวคิดของบุคคลภายในสถาบัน และความรับผิดชอบของสถาบันที่มีต่อชุมชน

2.1.2 กระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง คือ การกำหนดพันธกิจ ทั้งนี้กลุ่มผู้บริหารการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ว่า หากโรงเรียนต้องการบรรลุพันธกิจตามที่โรงเรียนกำหนดให้มากยิ่งขึ้น โรงเรียนควรดำเนินการดังนี้

2.1.2.1 กำหนดแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา จัดหา ทรัพยากรและใช้สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่โรงเรียนมีอยู่ให้เอื้อและเพียงพอสำหรับนักเรียนเพื่อการศึกษาค้นคว้า ควรมีการกำหนดเครือข่ายเพิ่มเติม ได้แก่ วัด แหล่งโบราณสถานในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และโรงเรียนมัธยมศึกษา ข้อเสนอแนะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของโนลส์ (Knowles, 1975, pp. 14-17) ที่ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองไว่ว่านักเรียนจะเริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต อีกทั้งนวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการศึกษาจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2554, หน้า 6, 18-19) ที่กำหนดมาตรฐานว่าด้วยผลการจัดการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม โดยประเมินมาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากการอ่านและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ และผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้อื่นทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากการอ่านและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งหมายถึงผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการแสวงหาข่าวสารข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงความคิดเห็นจินตนาการฯลฯที่ได้บันทึกไว้ในเอกสารหนังสือสิ่งพิมพ์แผ่นสไลด์ใบลานป้ายโฆษณาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2.1.2.2 กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ และสรุปผลอย่างชัดเจน ถูกต้องและตรงกับความสามารถของผู้รับผิดชอบนั้น ๆ และกำหนดรูปแบบวิธีการพัฒนาระบบงานของโรงเรียนต้องเอื้อต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่ผู้เรียน ข้อเสนอแนะนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของสมยศ นาวิการ (2545, หน้า 3) ในเรื่องวิธีการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรบรรลุภารกิจหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2.2 ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ในโรงเรียนบ้านตรอกปลาไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ปรากฏว่าโรงเรียนบ้านตรอกปลาไหลสามารถจัดทำแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนของโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบของแผนยุทธศาสตร์ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ โครงการ/กิจกรรม และการติดตามประเมินผล นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนที่ได้จากการทดลองดังกล่าวมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแผนยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เนื่องจากโรงเรียนเห็นว่าการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ ต้องคำนึงถึงหลักการที่ถูกต้องของการวางแผนยุทธศาสตร์ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องขั้นตอนของการดำเนินงานกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ของวัฒนา พัฒนพงษ์ (2546, หน้า 30-32) ในเรื่องการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงยุทธศาสตร์ การกำหนดดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล การกำหนดกลุ่มผลสัมฤทธิ์หลัก และการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ นอกจากนี้จุดเน้นของแผนยุทธศาสตร์ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นนั้นช่วยให้เกิดความเข้าใจและมองเห็นภาพตลอดแนวของการเสริมสร้างนักเรียนของโรงเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 จากผลของการประเมิน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวมีมาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) มาตรฐานด้านความสอดคล้อง (Congruity Standard) และมีมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) มากที่สุดในการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีการกำหนดและระบุรายละเอียดเพื่อให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในระดับสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนัก มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ร่วมกันวางแผนและกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและหน่วยงานของตนเองที่มีรูปธรรมชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลการปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 31-35) ได้แก่ การเสริมสร้างครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะใน

การสร้าง พัฒนาหรือเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยเสริมสร้างนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

1.1 ควรกำหนดให้มีการดำเนินการเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนเป็นนโยบายหลักและให้มีการดำเนินการอย่างจริงจังในระดับโรงเรียน

1.2 ควรมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนและกำหนดแนวทางในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

1.3 ควรมีการประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนเพื่อสร้างความตระหนักในการกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนระดับโรงเรียนและกระตุ้นให้โรงเรียนสามารถกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนระดับโรงเรียนของตนเองได้

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.1 ควรได้นำแนวทางการเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนไปประยุกต์ใช้โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตรระดับสถานศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสนับสนุนทรัพยากรและจัดปัจจัยที่เหมาะสมให้แก่ นักเรียน

2.2 ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองให้แก่ นักเรียนเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรมีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละระดับชั้นเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในแต่ละระดับชั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในเรื่อง ปัจจัย วิธีการ หรือรูปแบบการดำเนินงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อขยายผลไปสู่กลุ่มผู้เรียนระดับการศึกษาอื่น ๆ ได้แก่ ระดับปฐมวัย มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและระดับอุดมศึกษาเป็นต้น

3. ในการวิจัยเรื่องการพัฒนายุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนในระดับโรงเรียนนั้น ควรดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมโดยเลือกสถานศึกษาจำนวนหนึ่งมาร่วมศึกษาและพัฒนายุทธศาสตร์การเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2557**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ก้องเกียรติ ขำแจ้ง. (2550). **เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน ความขยันอดทนทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/9 ปีการศึกษา 2549**. กรุงเทพฯ : โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี.
- กาญจนา คุณานุรักษ์. (2543). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- โกศล แยมกัญจนวัฒน์.(2552). **คู่มือการจัดกิจกรรมการพัฒनावินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบตนเองของนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2552). **สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) จากข้อมูลผลการประเมินของ สมศ. ระหว่างปีการศึกษา 2549-2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กลุ่มพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักทดสอบทางการศึกษา.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2553). **ปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2” ถึง “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต” : พันธกิจแปลงนโยบายรัฐสู่การปฏิบัติ** จริงของ “สพป.- สพม. ที่ประชาชนคาดหวัง. สืบค้นจาก http://www.obec.go.th/show_news.php?article_id=9881
- ชลดา ศิริวงศ์. (2551). **การศึกษาปัจจัยทางชีวสังคมกับลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบางละมุง จังหวัด**

ชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัชรกัญ หมื่นสา. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเรียนรู้ด้วย
การนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิตนา แชนณี. (2542). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: โมเดลชิปปา
(CIPPA Model). วารสารวิชาการ. 2(5), 3-30.

ธงชัย สันติวงษ์. (2532). การวางแผนเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.

บุญชิต มณีโชติ. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม
ร่วมกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาพยาบาลอนามัยชุมชนมหาวิทยาลัยมหิดล.

ผกาวดี สุพรรณจิตวนา. (2545). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
บริหารการพัฒนางานสาธารณสุขมูลฐานโดยใช้เทคนิคเดลฟาย. ขอนแก่น:
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รังสรรค์ มณีเล็ก. (2555). จดหมายเปิดผนึกฉบับที่ 1/2555. สืบค้นจาก
http://210.246.188.61/ewtadmin/ewt/demo_0850/ewt_news.php?nid=781&filename=index_plan

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), สำนักงาน. (2547).
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), สำนักงาน. (2554).
คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - 2558) ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554. สืบค้นจาก
<http://www.onesqa.or.th/onesqa/th/download/index.php>.

ลาวัญญ์ ทองมนต์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
ของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วัฒนา พัฒนพงษ์. (2546). ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: บรรณสาส์น
การพิมพ์.

- ศิริเดช ปะมะโช. (2548). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะบุคคลแห่งการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2556). แผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2556-2559 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สมยศ นาวิการ. (2545). การวางแผนแก้จนโดยคนจน. ชลบุรี: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรัตน์ สิงห์ตระหาน. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ในมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไยใหม่ เอ็ดดูเคท.
- Brubacher, J. W., Charles W Case, C.W. & Rogan, G. (1994). **Becoming Reflective Education How to build Culture of Inquiry in the Schools.** United State of America.
- Dembo, M.H. (1994). **Applying Education Psychology in Classroom.** (5th ed.). New York : Longman.
- Glaser, C., & Brunstein, J. C. (2007, May). Improving fourth-grade students' composition skills : Effects of strategy instruction and self-regulation procedures. **Educational Psychology.** 99, 297-310.
- Henderson, J.G. (1996). **Reflective Teacher : The Study of Your Constructivist Practices.** Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.
- Knowles, M.S. (1975) . **Self-directed Learning: A Guide for Learners and Teachers.** Chicago: Follett Publishing Company.

O'Neil, H.F., & Drillings, J. M. (1994). **Motivation Theory and Research**. .
New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.